

Nr 402.

Av herr **Lovén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 190, angående godkännande av tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1925—1926 m. m.*

I proposition nr 190 innevarande år framlägger Kungl. Maj:t förslag till reglering av tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1925—1926. Förutom i vanlig ordning från vederbörande verk inkommet förslag har Kungl. Maj:t därvid haft att taga i övervägande ett av tullverkets tjänstgöringskommission den 30 juni 1924 avgivet betänkande angående antalet befattningshavare i 1—13 lönegraderna vid tullverkets lokalförvaltning ävensom angående tullförvaltartjänsternas klassificering m. m.

Enligt vederbörande departementschefs i propositionen gjorda uttalande har en av kommissionens huvuduppgifter varit att tillse, att i fråga om teoretisk utbildning högre kvalificerad arbetskraft utbytes, där sådant utan olägenhet kan ske, mot i nämnda hänseende lägre kvalificerad, varvid huvudfrågan för kommissionen varit den, vilka arbetsuppgifter böra överlämnas till personer utan kammarskrivarutbildning och vilka böra reserveras för kammarskrivare respektive befattningshavare av högre grad.

Till den av kommissionen förordade och av generaltullstyrelsen tillstyrkta fördelningen av arbetet mellan nämnda befattningshavargrupper ävensom mellan skilda slag av befattningshavare inom dessa grupper har departementschefen uttalat sin anslutning, ehuru han funnit sig icke kunna för närvarande intaga någon bestämd ståndpunkt till av kommissionen och generaltullstyrelsen på grundval av nämnda arbetsfördelning framlagda förslag till »normalstat» för tullverkets lokalförvaltning.

Otvivelaktigt intager frågan om den överkvalificerade arbetskraftens utbytande för tullverkets vidkommande en mycket framskjuten plats. Utredningar av densamma hava pågått omkring ett tiotal år, utan att tillfredsställande resultat hittills kunnat uppnås. Ej heller nu synes ett slutgiltigt förslag i ämnet vara för handen. Såsom också av departementschefen framhålles, har en av tjänstgöringskommissionens ledamöter funnit sig böra förorda utbyte av högre kvalificerad arbetskraft i något större omfattning än kommissionens majoritet. Särskilt i fråga om tullbehandlingsarbetet har enligt denne ledamots åsikt kommissionen iakttagit allt för stor försiktighet. Det förefaller även undertecknade vara sannolikt, att man på detta område skall i större utsträckning kunna använda sig av billigare arbetskraft. Synnerligast sedan en revision av gällande tulltaxa

— i syfte att förenkla densamma — nu blivit anbefalld, torde ökade möjligheter föreligga att vid tullbehandlingsarbetet ersätta kammarskrivare med tullkontorister. Att redan under nästkommande budgetår kunna i tillfredsställande omfattning realisera ett sådant utbyte lärer ju dock enligt vad som uppgives icke kunna ske, emedan tullverket sedan ett flertal år tillbaka har i sin tjänst ett större antal övertaliga extra ordinarie kammarskrivare, vilka anses böra beredas fortsatt utkomst inom verket. Frågan om den överkvalificerade arbetskraftens utbytande inom tullverket måste på den grund, vilket även av departementschefen framhålls, hållas öppen även till kommande riksdagar, för att successivt bringas till en slutgiltig lösning. Det torde härvid bli av vikt att tillse, att man vid lägre befattningars inrättande verkligen åstadkommer ett utbyte av den dyrare arbetskraften och ej blott en personalökning. En undersökning i sådant avseende av de till och med år 1923 inom tullverket uppnådda resultaten tyder nämligen på att denna sida av saken är värd uppmärksamhet. Såsom framgår av en i åtföljande bilaga intagen tablå, utvisande personalbeståndet i fråga om kontors- och tullbehandlingsarbete dels vid tullverkets lokalförvaltning i dess helhet och dels vid lokalförvaltningen i Stockholms tullhamn respektive åren 1913 och 1923, har — trots det ett ej oväsentligt antal lägre befattningar för sådant arbete tillkommit — de högre befattningarnas antal ändock ökat. Denna ökning kan givetvis vara betingad av trafikökning, lokalförändringar och andra orsaker, men kan måhända också i någon mån vara beroende av att nytillkomna befattningshavare genom begränsad användbarhet ej kunnat helt ersätta förutvarande sådana. Även om en betydande mängd enkelt kontorsarbete förekommer inom tullverket, är det dock icke så, att detta i regel förekommer jämt fördelat under arbetstiden, varför ej heller alltid kan vara lämpligt att för detsammans utförande anställa befattningshavare med snävt begränsad användbarhet. Snarast synes oss vid den kammarskrivarutbildade personalens ersättande med billigare arbetskraft tullkontorister böra komma till användning, ty dessa förutsättas ju dock skola bibringas en viss grad av utbildning i tulltjänsten genom för ändamålet inrättade kurser, varigenom de kunna mera mångsidigt utnyttjas i olika slag av förekommande arbeten och sålunda i praktiken antagligen komma att ställa sig billigare för statsverket än de visserligen lägre avlönade men också mindre användbara — väl även framdeles i regel kvinnliga — befattningshavarna i biträdesgrader. Till vinnande av ett större arbetsresultat från tullkontoristernas än från nämnda biträdens sida torde också bidraga, att de förra tillträda sina befattningar vid mognare ålder, då mera allvarligt intresse för arbetet kan förväntas än vid yngre år, samt att till dessa befattningar komma att inom den stora bevakningskåren utgallras endast sådana personer, som hunnit ådagalägga sin lämplighet för befattningarna i fråga. I likhet med en av tjänstgöringskommissionens ledamöter vilja vi därför förorda, att, i den mån en »normalstat» successivt kan uppnås i fråga om persona-

len vid tullverkets lokalförvaltning, även på det kamerala arbetsområdet tullkontoristinstitutionen må komma till större användning än vad kommissionens majoritet föreslagit.

Ett förhållande, som förefaller oss anmärkningsvärt, är att — trots det inemot ett hundratal övertaliga extra ordinarie kammarskrivare därstädes finnas anställda — inom tullverket för närvarande användas i tjänstgöring omkring ett femtontal manliga extra befattningshavare, s. k. extra tullkontorister. Med dessa personer, vilka i regel torde hava sådana teoretiska kvalifikationer, som erfordras för inträde på kammarskrivarbanan, lärer det förhålla sig så, att de, sedan de vid någon tillfällig trafikökning beretts tillfällig anställning, kommit att få kvarstanna i tjänstgöring, emedan man av humanitetsskäl ej velat avskeda dem. Enligt vår mening är det emellertid oriktigt, att tullverket under för närvarande rådande personalförhållanden ikläder sig förpliktelser mot dessa personer beträffande framtida fast anställning genom att fortfarande ha dem kvarstående i tjänstgöring. Lämpligen synes oss deras arbetskraft böra ersättas redan under nästkommande budgetår genom inrättande av ett motsvarande antal ordinarie tullkontoristtjänster — förslagsvis 15.

I fråga om tjänstgöringskommissionens beräkning av antalet behövliga tulluppsyningsmanstjänster har en av kommissionens ledamöter anmält avvikande mening. Generaltullstyrelsen har endast med en viss tvekan kunnat ansluta sig till kommissionens förslag i denna punkt. Ifrågavarande beräkningssätt synes oss giva anledning till befogade anmärkningar. Enligt kommissionens å sidan 9 i kungl. propositionen återgivna uttalande har antalet beräknats så snävt, att tulluppsyningsmännen icke komme att räkna till för utförande av för dem avsett arbete, när detta överstege genomsnittsmängden av förekommande dylikt, varför vid dylika tillfällen — som på grund av trafikens växlingar äro mycket ofta förekommande — tillsyningsmän beräknats få i ganska stor utsträckning förrätta ifrågavarande slags arbete. Vid sin sålunda gjorda beräkning har kommissionen enligt dess egna uttalanden icke tagit någon hänsyn till att den tillgängliga tulluppsyningsmansstyrkan ständigt komme att vara reducerad på grund av semestrar såväl inom den egna gruppen som inom tullmästar-, tullöveruppsyningsmans- och tullkontoristgrupperna. En enkel beräkning giver dock vid handen att, under förutsättning av semestrarnas lika fördelning över hela året, antalet behövliga semesterersättare för dessa grupper uppgår till 50 å 60 man. Sålunda skulle enligt kommissionens beräkningssätt även vid genomsnittlig trafikintensitet i verkligheten över ett halvt hundratal behövliga tulluppsyningsmansbefattningar få uppehållas av tillsyningsmän. Vid tullverkets den 1 januari 1923 genomförda omorganisationen bibehöllos av förut befintliga 700 vaktmästartjänster av klass I endast 477 såsom tulluppsyningsmansbefattningar i ungefärligen samma löneställning som förut; de övriga flyttades ned i tillsyningsmansgrad. Man må under sådant förhållande ej förundra sig över att det hos vidkom-

mande personal väckt stor förstämning, att tjänstgöringskommissionen genom till synes orättfärdiga beräkningsmetoder velat ytterligare minska den redan förut snävt begränsade tulluppsyningsmansgruppen. I likhet med omnämnde ledamot av kommissionen anse vi tvärt om skäl föreligga för någon ökning av det nuvarande antalet tulluppsyningsmanstjänster och tillåta oss därför föreslå, att antalet dylika tjänster å 1925—1926 års stat upptages till det av honom förordade eller 489.

Antalet tillsyningsmanstjänster, som för närvarande utgör 688, har för budgetåret 1925—1926 av generaltullstyrelsen föreslagits till 724 och är i Kungl. Maj:ts förslag upptaget till 700. Av tjänstgöringskommissionen hade ifrågavarande slags tjänster föreslagits ökade till 745, däri inberäknade 46, vilka skulle ersätta enligt kommissionens mening övertaliga tulluppsyningsmanstjänster. Förenämnde ledamot av kommissionen har emellertid, under förutsättning av förberörda ökning i antalet tulluppsyningsmanstjänster, föreslagit tillsyningsmansbefattningarnas antal ökat till 808. Ehuru från samtliga håll ökning sålunda föreslagits hava dock meningarna varit delade om hur långt ökningen borde sträcka sig. Den avgörande synpunkten på denna fråga är enligt vår mening angelägenheten av att åstadkomma en rimlig proportion i antal mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare, d. v. s. bereda möjlighet för de unga män, som söka sig in på denna bana, att inom skäligen tid uppnå ordinarie anställning. Möjligen skall häremot invändas, att tullverkets behov av bevakningspersonal för närvarande är större än som kan beräknas för framtiden bliva normerande, därest den nu florerande sprit- och tobaksmugglingen skulle kunna på ett eller annat sätt stävjas, och att tullverket måste på den grund för närvarande i viss utsträckning anlita tillfälligt anställda befattningshavare, vilka ej kunna tillåtas göra anspråk på framtida anställning inom verket. Bevakningstjänsten inom tullverket är emellertid särskilt under nuvarande förhållanden av så ansvarsfull och ömtålig art, att den enligt vår mening med hänsyn till statens säkerhet icke bör anförtros åt endast löst anställda befattningshavare. Den är även numera så riskfylld och uppslitande — särskilt på grund av de oftast var tredje eller fjärde natt förekommande nattvakterna — att den ej kan anses skäligen betald med den avlöning, som utgår till extra befattningshavare i lägsta lönegrad — 5 kronor — 6 kronor 20 öre per tjänstgöringsdag (ej för sön- eller andra fridagar) jämte omkring 20 procent dyrtidstillägg. Att döma av ett å sidan 19 i kungl. propositionen återgivet uttalande, »att konstituerande till tullvakt för närvarande i regel ägde rum efter en tjänstetid av 4 till 5 år», skulle ju icke-ordinarietiden för ifrågavarande personal ej vara oskäligen lång. Ett så gynnsamt förhållande kan emellertid ej länge bliva rådande. Utöver av densamma föreslaget antal ordinarie bevakningstjänstemän har generaltullstyrelsen (se sid. 43 i kungl. prop.) för budgetåret 1925—1926 beräknat behovet av icke-ordinarie bevakningspersonal för lokalförvaltningens vidkommande till

i medeltal 560 befattningshavare. Då den årliga avgången inom den grupp av befattningshavare, för vilken de extra ordinarie kammarskrivarna utgöra rekryteringspersonal, av generaltullstyrelsen beräknats till 13 befattningshavare, motsvarande ungefär 2 procent av antalet ordinarie sådana inom gruppen, skulle den årliga avgången inom den grupp, för vilken nämnda 560 icke-ordinarie bevakningsmän utgöra rekryteringspersonal, beräknad likaså till omkring 2 procent, uppgå till 31 befattningshavare, (den faktiska avgången inom gruppen har under år 1924 enligt uppgift uppgått till 24 man). Detta innebär en genomsnittlig icke-ordinarie tid av 18 år, sådan som proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie bevakningsmän enligt generaltullstyrelsens förslag skulle ställa sig för lokalförvaltningens vidkommande. Med hänsyn därtill finna vi den ökning i tillsyningsmanstjänsternas antal, som förutnämnde kommissionsledamot föreslagit, fullt befogad, och föreslå på den grund att antalet tillsyningsmanstjänster å 1925—1926 års stat måtte upptagas till 808.

Ännu sämre än vid lokalförvaltningen ställa sig utsikterna att inom rimlig tid erhålla ordinarie tjänst för den icke-ordinarie personalen vid tullverkets kustbevakning. Antalet ordinarie befattningar föreslås vid densamma till 287, och behovet av icke-ordinarie bevakningspersonal beräknas till i medeltal 260 befattningshavare. Enligt här ovan angivna beräkningsgrunder och med en sådan proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie skulle icke-ordinarietiden vid kustbevakningen uppgå till över 40 år. Visserligen måste man räkna med att en eventuellt inträffande minskning i smugglingsfrekvensen kan göra en del av den nu vid kustbevakningen använda personalen överflödig, men så länge tobaksmonopol och spritrestriktioner äro tillfinnandes inom vårt land och så länge icke valutaförhållandena bliva helt annorlunda inom vissa av våra grannländer än de äro för närvarande, torde dock knappast någon mera omfattande personalindragning bliva möjlig vid kustbevakningen. Även om man icke med säkerhet kan under någon längre tid framåt räkna med det nuvarande personalbehovet vid sagda bevakning, kräver dock hänsynen till de anställda icke-ordinarie bevakningsmännen, vilka, såsom känt är, för närvarande ha en både riskabel och ansträngande tjänstgöring, att någonting med det snaraste åtgöres för att bereda dem en fastare anställning. En utredning rörande behovet av tjänster i olika grader därstädes synes oss skyndsamt böra igångsättas. Intill dess en sådan utredning hinna vidtagas, vilja vi tills vidare föreslå, att antalet kustvaktstjänster för nästa budgetår upptages till 200, vilket innebär en ökning med 51 i förhållande till det nuvarande antalet.

Beträffande det föreslagna utbytet mot tillsyningsmanstjänster respektive indragandet av sex gränsuppsyningsmanstjänster inom Haparanda tullkammardistrikt vilja vi framhålla, att den ifrågasatta åtgärden synes något opåkallad, då personalförhållandena vid gränsbevakningen reglerats så nyligen som vid 1922 års riksdag och ingenting därefter synes hava inträffat, som kan föranleda den ifrågasatta förändringen, mer än

att en ny väg någon gång framdeles skall dragas fram genom ifrågavarande gränsuppsyningsmäns tjänstgöringsområde. Såsom ett skäl för förslaget har tjänstgöringskommissionen anfört, »att det vore ur organisatorisk synpunkt lämpligare, att ställa all bevakning inom stadsområdet under tullförvaltaren därstädes». Då tullförvaltaren jämväl är gränsbevakningschef, har han redan nu befäl över dessa gränsuppsyningsmän. Det enda reella skäl, som synes oss hava anförts, är, att en avlöningsbesparing skulle kunna vinnas, därest bevakningen kan ordnas på nu föreslaget sätt. Häremot har dock en av kommissionens ledamöter uttalat på vissa skäl grundat tvivel. Under alla förhållanden komme ett genomförande av den ifrågasatta åtgärden att förorsaka mycket stora olägenheter för de befattningshavare, som därigenom bleve ålagda tvångstransport inom det i utsträckning synnerligen omfattande gränsbevakningsdistriktet, inom vars största del knappast några ordnade kommunikationer finnas och där skolväsendet torde vara mycket bristfälligt ordnat. En sådan förflyttning ut i ödemarken för en befattningshavare i Haparanda, vilken har barn i skolåldern och kanske anser sig nödsakad hålla dessa kvar i skola därstädes, kan innebära synnerligen stora eller måhända rent av oöverstigliga ekonomiska svårigheter. På den grund tillåta vi oss yrka avslag på förslaget om successiv indragning av sex gränsuppsyningsmanstjänster inom Haparanda gränsbevakningsdistrikt.

Såsom en sammanfattning av här ovan gjorda förslag få vi hemställa,

att riksdagen ville med ändring av Kungl. Maj:ts förslag besluta om upptagande på tullverkets stat under budgetåret 1925—1926 av bland andra följande antal befattningshavare: 93 tullkontorister, 489 tulluppsyningsmän, 808 tillsyningsmän, 200 kustvakter;

samt vidtaga härför erforderlig ökning av vederbörande anslag,

ävensom godkänna i anslutning till ovanstående förslag upprättad förteckning över antalet ordinarie befattningshavare i tullverket under budgetåret 1925—1926 utan de anmärkningar, som under nr 2 och 3 förekomma i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till sådan förteckning.

Stockholm den 16 april 1925.

Carl Lovén.
Viktor Öhman,
J. H. Blomquist.

C. Brännberg.
Karl Bergström.
A. Björklund.

C. W. O. Höglund.
Erik Röing.
N. K. Törnkvist
i Bjuv.
C. J. Högström.
Ernst Hage.
Julius Hedvall.

Mauritz Västberg.
Anders Paulsen.
Anders Andersson
i Falkenberg.
M. Chr. Jensen.
Helge Bäcklund.
P. Granath.

Bilaga.

Antalet befattningshavare för kontors- och tullbehandlingsgöromål.

	Lokalförvaltningen i dess helhet		Stockholms tullhamn	
	1913	1923	1913	1923
Befattningshavare i högre lönegrad än 13:e ävensom samtliga tullförvaltare	92	106	13	15
Tullkontrollörer (inklusive bevakningskontrollörer) ..	90	115	30	41
Tullkassörer	—	15	—	7
Kammarsskrivare	260	372	76	117
E. o. kammarsskrivare (i medeltal)	282	135	86,9 ¹	44,1 ¹
Summa	724	743	205,9	224,1
Tullkontorister	—	40	—	11
Ordinarie kvinnliga befattningshavare ..	—	30	—	10
Extra tullkontorister (i medeltal)	—	18	—	3 ¹
Kvinnliga extra befattningshavare	—	20	—	0,4 ¹
Summa	—	108	—	24,4
Summa summarum	724	851	205,9	248,5

¹ Avser medeltalet under månaderna maj—december.

